

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

Časopis „NAPREJ!“ izhaja dvakrat mesečno, in sicer 4. in 18. — Uredništvo, administracija in ekspedicija je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6/II. — Vse denarne pošiljatve je pošiljati na naslov: „Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z.“ — Vse dopise in spise na uredništvo. — Naročnina za celo leto: K 2.50, za 1/2 leta K 1.25, v Nemčijo K 3.—, v Ameriko K 4.60. — Posamezne številke 8 vin.

Nesramnost!

V proračunskem odboru poslanske zbornice drž. zbora je pred 14 dnevi prišel pred zbrane poslance finančni minister Bilinski in rekel:

„Državni proračun za leto 1910 izkazuje primanjkljaj 42 milijonov kron. potem pa je treba darovati bogatim kmetom (agrarcem) za živino 6 milijonov, razni penziji pobero še okrog 4 milijone, obresti od posojila v znesku 370 milijonov zneso 12 milijonov — poleg navedenega bo pa treba še 7 milijonov za skupne državne zadeve — tako, da bo treba že 72 milijonov, da se pokrije državni primanjkljaj.“

Kako pa se bo dobil ta denar? Ne morebiti s prihranki pri neplodovitih vojaških namenih ali pa z obdavčenjem bogatašev — o kaj še! Novi davki se razpišejo, in sicer taki davki, da jih bodo 6/100 plačali reveži, 1/100 pa premožnejši.

Gospod finančni minister je šel seve še dalje — dejal je, da potrebuje še 90 milijonov za vojaške izdatke, ki jih bo povzročila name-ravana dveletna vojaška služba ter — 300 milijonov kron za bojne ladje.

Ali naj kaj rečemo k temu? Poslanec, ki bo glasoval za to, in volilci, ki takega poslanca takoj ne pokličejo na primeren odgovor, pač ne bodo zaslužili, da bi jih imenoval še po človeško ...

Lepe reči se res pripravljajo.

Avstrijske vladne umetnosti začetek in konec!

Poslanec N. pride pred ministra pa ga vpraša: „Kakšne načrte ima vlada glede socialnega vprašanja?“

Minister: „Nove davke!“

Poslanec: „Ali veste, kako se bodo razluščili narodnostni prepiri v naši državi?“

Minister: „Z novimi davki.“

Poslanec: „Kaj je vlada ukrenila glede neprestano naraščajoče draginje?“

Minister: „Nove davke!“

Poslanec: „Kako pridemo v Avstriji do boljših časov.“

Minister: „Z novimi davki.“

Mladeniška organizacija.

V predzadnji številki „Napreja“ smo omenili, da se je goriška deželna organizacija namenila organizirati mladino in je v ta namen sklicala na 22. maja velik mladeniški shod v Gorici. Ta shod se je tudi vršil, in sicer z imenitnim uspehom. Sodrug Josip Petejan je najprej razpravljal o „Orlih“ in „Sokolih“, ki sta reprezentanta nasprotniških mladeniških organizacij. Glavno je povedal tole:

Treba je le prečitati nekoliko števil klerikalnih časopisov, pa se takoj lahko ve in razume, kakšen namen imajo „Orli“. V prvi vrsti jim gre za hujskanje zoper vse, kar ni klerikalno. Naravnost nesramno napadajo šolo in učiteljstvo in

njihovi napadi se največkrat izležejo v obrekovanje. Dolžnost naše socialistične mladine je, da se upre klerikalni reakciji in njenemu fanatizmu. Med mladino se mora obuditi veselje do šole in spoštovanje do učiteljstva. Kajti le učiteljstvo, ki uživa zaupanje in ki mora seveda biti prepojeno z modernimi nazori, more koristiti napredku delavskega ljudstva in naroda sploh. — Dolgo razpravlja govornik o sokolskih društvih in njihovem delovanju. Dokler je sokolstvo odgovarjalo svoji prvotni ideji, je bilo častivredno. Ali danes ni „Sokol“ nič drugega kakor organizacija liberalne stranke, ki se vzdržuje edino z veselicami, s plesi in podporami. Ako jim zmanjka tega, je „Sokol“ mrtev. Društvo, ki živi od takih sredstev, ni vredno, da obstoja. Mi nismo nasprotniki zabave; tudi mladini je treba razvedrila in prav radi ji ga privoščimo. Nasprotni smo pa izkoriščanju, kakršno je v navadi zlasti v goriški okolici, kajti s tem, kar se godi na takih „veselicah“, se mladina uničuje moralno in materielno. Naloga naše organizacije torej ne bo, posnemati „Orle“ in „Sokole“, ampak šli bomo po drugi poti, ki je pač bolj trnjeva, ampak potrebna. Delali ne bomo tega, kar mladini ugaja, pa ji obenem škoduje, ampak skrbeli bomo za to, kar bo mladini koristilo, ako ji tudi izprva ne bo ugajalo.

V prvi vrsti je namen naše organizacije, briniti mladino pred kapitalističnim izkoriščanjem. Težko da bi bili vajenci še v kakšnem kraju tako izkoriščani kakor na Goriškem. Tu se ne vpoštevata ne obrtni zakon, ne šolski zakon, ker se ni nihče brigal za to. Vzgjati je treba mladino tako, da bo že ona spoznavala svojega izkoriščevalca, proti kateremu se bo morala bojevati. Posvečati hočemo torej svojo pozornost mladeniškim tečajem in strokovni izobrazbi. Po možnosti bomo gojili telovadbo in petje in posebno tudi alpinizem, od katerega bo mladina imela največ duševne in telesne koristi.

Nadalje je govornik razpravljal o politični izobrazbi, o narodnosti in mednarodnosti, o militarizmu in antimilitaristični agitaciji, o klerikalizmu in protiklerikalni propagandi. Zaključil je svoj govor s pozivom, naj se mladina oklene svoje organizacije, ki hoče vzgajati samozavesten in značajan naraščaj, da bo v ponos svojim staršem, svojemu razredu in svojemu narodu. To hočemo izvršiti z lastnimi močmi in z lastnim požrtvo-

vanjem. Le tista organizacija, ki ne živi ne od milosti cerkve, ne od kapitalistov, je vredna, da živi. In taka mora biti naša organizacija.

Sprejela se je na to po daljši debati sledeča resolucija:

„Mladeniči, zbrani na svojem prvem shodu v Gorici, dne 22. maja 1910., sklenejo ustanoviti organizacijo socialistične mladine na Goriškem skupno in pod kontrolo jugoslovanske socialno-demokratske stranke. Organizacija naj se ustanovi po vzoru češke mladinske organizacije, t. j. razdeli naj se v krajne in okrajne skupine, ki skupaj tvorijo deželno zvezo. Ta naj se ustanovi na prvi deželni konferenci krajnih skupin. Krajna skupina se ustanovi povsod, kjer se oglasi deset članov, ki plačujejo po 30 vinarjev mesečnega doneska.“

Izvolil se je tudi pripravljalni odbor, ki naj organizacijo izvede. Tako na Goriškem!

Na Kranjskem se je medtem v Idriji že ustanovila „mladeniška zveza“, ki šteje že do 300 članov. Pravila so že po deželni vladi potrjena. Želeti pa bi bilo, da bi v tem oziru tudi Zagorje, Jesenice, Ljubljana in njena okolica storila isto — da bi vse te organizacije delovale skupno in sistematično. Da —; grem o naprej!

„Rudar“.

S 1. majem je izšel „Rudar“ kot glasilo slovenskih rudarjev, ki ga dobivajo člani Unije rudarjev avstrijskih kot obvezni list. „Rudar“ je lepo pisan ter spretno urejevan tako, da bo res tisto, kar se je od njega pričakovalo. Upati je, da bo tudi rudarska organizacija odslej sistematičnejše vršila svoje delo. Za sedaj se že opaža marsikaj na boljše. V maju in prve dni tek. mes. je tajništvo priredilo celo vrsto shodov o nezgodnem zavarovanju za rudarje. „Rudar“ sam razpravlja prav čilo o razmerah v revirjih. Le tako naprej! Pozdravljen novi bojevnik k „Tob. delavcu“ in „Železničarju“. Seve — da pri tem ne smejo rudarji pozabljati na svoj politični delavski tisk.

ZMES.

Porotne obravnave v Ljubljani. Poleg prezanimive razprave o morilcu svoje žene A. Rejcu — o kateri pišemo v Idrijskih novicah — je

bilo dvoje razprav o detomorilkah, ki pa sta bile obe oproščeni. Porotniki so se v obeh slučajih postavili na edino pravo stališče: dokler ne bo drugačnih nazorov o nezakonski materi in o nezakonskem očetu v današnji družbi, toliko časa je marsikak detomor razumljiv in — oprostljiv! — Tožba klerikalnega kmetijskega društva v Starem trgu proti listu „Slov. Dom“ je bila brezuspešna, ker so porotniki oprostili odg. urednika Pustoslemška, češ, da je doprinesel dokaz resnice. Šlo se je za neke račune. — Škof Jeglič, ki je tožil časopis „Slovenski Narod“ radi članka iz Godoviča, v katerem je bilo pisano, da je v škofovo malho izginila hranilna knjižica neke slaboumne Grudnove, je umaknil tožbo, ker je „Slovenski Narod“ preklical svoje trditve kot neosnovane. . . . — Lastnik grenčice „Florian“ in lastnik „Narodne kavarne“ v Ljubljani Krapeš sta se tudi poravnala; bila sta si radi „Floriana“ v laseh. Zadnji dan pa ju je najbrže požirek „Floriana“ ohladil.

Delavska tiskovna družba v Ljubljani priporoča cenjenim „Naprejevim“ čitateljem svojo veliko zalogo brošur in knjig.

Iz Tržiča.

Iz Tržiča. O Jožefovkah. V Goekenovi tovarni imajo ženske kip sv. Antona. Temu kipu prižigajo v tednu lučko ter ga okrašujejo s puščelci — seve ne zmerom! Le takrat, kadar se nadejajo, da jim bo sv. Anton prinesel terno ali pa ambosolo. Gorje sevé sv. Antonu, če v soboto ni terne ali ambosole — tedaj zasučejo ubogi kip, da gleda v kot. Za kazen mora gledati v kot včasih tako dolgo, da je ves prašen. — V nedeljo popoldan se je nad te Jožefovke spravil celo kaplan Golé; oponašal jim je njihovo ravnanje z ubogim sv. Antonom. — „Tukaj v Tržiču se ga uporablja (sv. Antona namreč) za terne in za ambosole. Če kaj pride, je ves v slavi, če pa ni v loteriji dobitka, ga pa celo s palico natepo in mu poberejo ves okras! i. t. d.“ Kaplan jih mora že dobro poznati! — Mogoče bi lahko Pretnarjeva Liza kaj bolj opisala ravnanje s sv. Antonom. Lizika — na noge. „Slovenec“ in drugi klerikalni čaniki se zadnje čase kaj radi zaletujejo v tržiške socialne demokrate in v „Naprej“. To je sicer veselo znamenje, vendar pa jim priporočamo, naj raje opišejo, kako je uboge katoliško-kleri-

kalne Tržičanke g. Papov „nafarbal“ in koliko časa bo zato pokoro delal. Predlagamo, naj mu napravijo v Tržiču spomenik ali pa spišejo igro: „Papov konkurz na dveh straneh“.

Iz Zagorja.

Iz Zagorja. V „Jutru“ in menda v „Narodu“ izjavljajo Prošenc, oba Zorkotova in pa Lubo, da niso trgali lepakov in zastav. Nas to prav veselili in nimamo nobenega povoda, da bi jim ne verjeli. Samo malo predoigo so odlašali s svojimi izjavami. Drugič se bodo morali že popreje opravičiti. Naši čitatelji naj torej vzemo izjavo goraj omenjenih na znanje.

Zahvala Podpisani se zahvaljuje vsem, ki so mu ob smrti ljube hčerke izrekli svoje sožalje.

M. Čobal.

Iz idrijskega okraja.

Iz Idrije: Načelnštvo obrtne zadruga neznauja, da se bode vršila preizkušnja za rokodelske učence dne 10. julija popoldan ob 1. uri ter se naproša vse dotične mojstre, da prijavijo svoje učence, kateri imajo še preizkušnje za napraviti pri združnem načelniku, da se jim naroči preizkuševalno delo.

V odgovor „Slovencu“ z dne 11. junija št. 130 pod naslovom „o nasprotnikih“. Ker omenjena št. tega lista zopet po svoji navadi laže o shodu, ki ga je sklicalo Unijsko vodstvo na petek dne 3. t. m. ob 9. uri zvečer pri „Črnem orlu“ v Idriji, izjavljam resnici na ljubo sledeče: 1. Kakor že omenjeno, shod ni bil političen, ampak strokoven in ni zato o težnjah politične stranke prav nič razpravljal. 2. Da ni bila udeležba velika, je vzrok ta, ker je bil shod na najbolj neprimeren dan, v petek, sklican in poleg tega nismo tozadevnih letakov dobili. Da je udeležba pičila, smo sami priznali takoj na shodu, ne da bi navzočih štelí. Če so jih klerikalni špiceljni 100 poštelí, jih je bilo torej samo pet manj kot na njih shodu, dne 8. maja, ki je bil sklican na nedeljo ob lepem dnevu in nalašč po končani cerkveni službi. 3. Če je rudarski tajnik slovenskih dežel poročal o pasivnosti brat. skl. na sploh, je povedal le resnico, ker je kot tajnik rudarjev v tem predmetu bolj poučen kot vsi klerikalni širokoustneži. 4. Da sem jaz na shodu izjavil, da naša brat. skladnica ni pasivna, povedal sem le resnično dejstvo, ker sem si bil svest,

da bodo klerikalci padli po govorniku in socialni demokraciji v javnosti, da ne poznamo stanje naše brat. skladnice. Nisem pa rabil besed, da je aktivna zato, ker jo vodijo socialni demokrati. (Ali je c. kr. nadsvetnik Billek tudi socialni demokrat?) Te besede torej vračam „Slovenčevemu“ dopisniku nazaj kot javnemu lažniku. 5. Klerikalci imajo sodr. Sitarja za Dunajčana, kar jih bridko razodeva, da pišejo stvari, ki jih razumejo kot zajec na boben. 6. Da klerikalci pritrjujejo izjavi g. Billeka, ki jo je sodr. Brus navajal, so se le zopet temeljito razkrinkali, da so ravno oni tisti denuncijanti ki pridejo le zato na shode, da poročajo v grad, če je bil kak nerudar navzoč. 7. Klerikalci me imenujejo „svogjega“, češ, ker ne skrivam resnice, če ravno pravijo, da sem se prenaglil, ker sem povedal, da ima naša podružnica 200 rednih članov, kojih dolžnost je imeti list „Rudar“. Povedal pa sem poleg tega tudi, da je blizo toliko članov Unije tudi, ki pa v smislu društvenih pravil lista ne dobijo, če so štiri tedne doneski zaostali. 8. „Slovenec“ tolaži, da nismo prej resnice govorili ali pa, da člani trumoma odstopajo, to nedolžno tolažbo mu pripuščamo z dostavkom, da vse klerikalne družbe in bratovščine v Idriji z Orli vred ne bodo kmalu dosegli števila ene same naše organizacije, če bomo šтели na obeh straneh redno članstvo, kot je pri nas navada.

V Idriji, dne 13. junija 1910

Ivan Straus.

Imena se sramujejo „Slovenec“ štev. 118 odgovarja v dolgih člankih na naš „Naprej“ z dne 18. maja in pravi: Socialni demokratje so naš shod kontrolirali in naštehi 105 odraslih mož. Kontrola je pa bila pomanjkljiva ker ne povedo, da je na shod pristašev S. L. S. poslal dopis tudi hišni posestnik, ki se popolnoma sklada z našim delom. V tem dopisu jasno pove, da se z našim odporom proti občinskemu gospodarstvu ne sklada le sam, ampak pretežna večina tistih posestnikov, ki niso v S. L. S. Kaj takega v „Napreju“ poročati bi bilo seveda nevarno, a za S. L. S. prav nič, ampak za nasprotnike. S. L. S. je prav zadovoljiva, ko vidi, da hodi v Idriji pota, s kojimi so vsi zadovoljni, ki so pri davkih prizadeti, če slučajno nimajo na kaki drugi strani odškodnine. — Tako piše „Slovenec“, ki hoče biti zaščitnik rev-

niš slojev. Ne ve pa, da so pri davkih najbolj te prizadeti. Kako tudi, saj birokratične in žegnane glave, ki vodijo S. L. S. in pišejo v „Slovenca“, vidijo v delavcu-nemaniču le neupoštevano stvar, četudi isti plača največ davka, ki mora poleg vsega drugega dostikrat še vodo kupovati. Kdo je isti hišni posestnik, ki se z S. L. S. sklada, se „Slovenec“ z imenom sramuje povedati? Mi smo ime že v št. 10. „Napreja“ povedali, seveda je „Slovenec“ to prezrl. Danes pa dostavljamo, da je ta posestnik odpadli socialni demokrat in mož, ki je prvotno po odpadu od socialno-demokratske stranke lazil s podobnimi dopisi okrog liberalne stranke. Ker ni dosegel zaželjenega uspeha in časti, zatekel se je k S. L. S., koja ga opeva kot vzornega somišljenika, ki pošilja v imenu drugih, ki ga niso nikdar pooblastili in niti zato ne vedo, izjave na klerikalne shode. Da se nahaja še kje kak ateist ali pobožna devica, ki se z delom S. L. S. sklada, to verujemo. Smo pa mnenja, da izjave posameznikov in celo v imenu drugih, ki o tem niti ne vedo, vlačiti v javnosti, ni posebno častno, tudi za S. L. S. ne.

Za dijaško ljudsko kuhinjo smo bili vsi. Peticija na občinski zastop glede tozadevnih prostorov so sestavili in podpisali sami vplivni gospodarji, med temi tudi g. dekan Arko. Občinski odbor je v peticiji izraženo željo vpošteval in sprejel v svoji seji dne 29. aprila t. l. z vsemi glasovi proti enemu (klerikalcu) naslednji predlog: Štev. 509 se naj dovrši že po izdelanih načrtih arhitekta Holinskega in brezplačno odda pritlične prostore za ljudsko in dijaško kuhinjo, koje ustanovitev se pospeši s tem, da prispeva občina s primernim zneskom k ustanovnim stroškom. Pokritje stavbenih stroškov se oskrbi iz letošnjega prebitka na občinskih dokladah, na katerih bo c. kr. rudniški erar plačal kakih 15.000 K več, nego je bilo proračunjeno, ostanek pa se stavi v proračun za l. 1911. Doslovno tako se glasi sklep občinske seje. Proti temu sklepu je katehet Oswald zopet rekuriral ter tako prekrizal s pomočjo deželnega odbora dober namen onih, ki bi za našo revno ljudstvo in dijaštvo radi nekaj koristnega storili. Mi bi se Oswaldovemu početju ne čudili, ker vemo, da je on sovražnik vsake, za ljudstvo pametne naprave, posebno pa še, če se s tako napravo peča občinski odbor, kojega zaprisežen sovražnik je kate-

het Oswald. Čudimo pa se, da si mož upa vložiti priziv proti stvari, koji je pritrđil s svojim lastnim podpisom njegov predstojnik in dostojanstvenik dekan Arko sam. Nekaj skritega v tem tiči, bodisi, da mora biti dostojanstvenik Arko ponižni sluga c. kr. kateheta, ali pa je prvi podpisal peticijo za ljudsko dijaško kuhinjo samo iz zadrege, ker je po naključbi v to zašel. Naj-sibo že kakor hoče, za nekaj časa je zadeva prekinjena, upati pa je, da se bo v kratkem nadaljevala, morda proti volji Oswalda.

Afera mestne občine idrijske z dež. odborom bo, kakor se čuje, še ta mesec rešena pred upravnim sodiščem. Kako bo razsodba izpadla, bomo morda že lahko poročali v prihodnji številki „Napreja“.

Lumpi, piše „Slovenec“, so bili na dnevnem redu pri zadnjem socialno-demokratskem-liberalnem javnem shodu. Na ljubo „Slovenca“ bodi povedano, da je bil omejeni shod edino socialno-demokratski ter da so le kot gostje govorili tudi nesocialni demokrati. Kakor je na naših shodih sploh navada, dobi vsak besedo. Če se teh pravic ni poslužila „Katoliška delavska družba“ in Oswald, ki sta bila še oficijelno povabljeni, nismo mi krivi. Razprava shoda je bila o občinskih zadevah, ki so važne tudi za klerikalce. O „lumpih“ sploh ni nobeden govoril, še manj pa, da bi bilo to na dnevnem redu. Če je med govorom imenoval poslanec Gangl Oswalda „zavratnega lumpa“, je to njegova stvar. Če Oswalda ta titel boli, zakaj pa ni, kolikor je nam znano, še do danes vložil nobene tožbe proti Ganglu. Kajti prepričani smo, da bi ga bil deželni zbor takoj izročil sodišču in kazen bi bila občutna. Morda se pa za inkriminirano besedo vendarle skriva kak dokaz resnice, kojega se Oswald boji. Sicer pa nam to nič mar, mi le zavračamo, da bi se na naših shodih govorilo tako, kot „Slovenec“ namenoma laže.

Andrej Rejc, rudar v Idriji, je bil 3. junija pred ljubljansko poroto radi zavratnega umora svoje žene Frančiške obsojen na smrt na vešalih. Rejc je ves čas tajil svoje dejanje; ko pa je enkrat začul že pravdorek porotnikov, ki so vprašanje zavratnega umora potrdili z desetimi „da“ proti 2 „ne“, tedaj je pa po kratkem razgovoru s svojim zagovornikom, dr. Švigljem, priznal, da je svojo ženo ono usodno noč vrgel v vodo

ter jo s tem usmrtil. — Razprava samasebi je bila zanimiva z več ozirov. Prišlo je nad 60 prič iz našega idrijskega mesta — oba zdravnik, sodnik, mestni stražmojster, en orožnik, rudarske žene, rudarji, pazniki, skratka iz vseh slojev prebivalstva — ki so izpovedovali nekateri o prejšnem življenju obdolženca in njegove žene, nekateri o usodni noči, v kateri se je dogodil zavratni umor, nekateri o obnašanju Rejca po ti usodni noči. Nihče ga ni sicer videl pri dejanju, ali več prič ga je videlo tisti večer, ko je šel z ženo ob Idrijiščici in več prič je v ti noči slišalo obupne klice... Subjektivno je bil skoro vsak Idrijčan prepričan o krivdi Andreja Rejca, ali z ozirom na pričevanje (mnogo prič je namreč izpovedalo, da je slišalo tisti večer ob času — ko so druge priče videle Rejca z ženo ob Idrijiščici — iz Rejčevega stanovanja igro harmonike) je bilo do zadnjega momenta prav težko reči: ali bo obsojen ali ne. Sam predsednik senata Vedernjak je v svojem resumeju, v kojem je predočil še enkrat porotnikom pričevanje proti in v prilog Rejca, dejal: „videl ga ni nihče, dokazov direktnih ni“... Porotniki pa so sledeč indicijam sodili za krivdo, in kakor se je izkazalo po priznanju, so zadeli prav. — Kaj bo z Rejcem — ali bo obešen ali bo dosmrtno v ječi — o tem še ni določeno. Gotovo pa je, da še tragedija ni končana, kajti sedaj bo treba rešiti vprašanje: kdo je godel na harmoniko tisti čas — ali je še kdo sokriv tega groznega dejanja. — Klerikalni „Slovenec“ je poročal o Rejčevi razpravi na dolgo in široko — v neki notici ga je naprtil celo nam socialnim demokratom, češ: bil je član „Unije rudarjev“ in to je karakteristično — značilno. Nam Idrijčanom pač ni treba praviti, kaj je bil Andrej Rejc in socialno demokratski stranki se ni treba niti odgovarjati za njega. Sodr. Tomaž Filipič je v porotni dvorani kot priča jasno povedal, kakšno je bilo razmerje Andreja Rejca napram Uniji. Natolcevanje katoliškega „Slovenca“ je grdo in umazano, pa, kaj hočemo: klerikalec se posluži tudi najbolj umazanih sredstev, samo da more lopniti po socialni demokraciji. No v slučaju Andreja Rejca je slabo zadel!

Na sploh pa rečemo eno: Rejc je bil žrtva usode; analfabet, ni znal ne pisati, ne brati — nesrečno oženjen — zakon brez otrok — žena

histerična, mož slabič, brez izobrazbe —; kdor je tako natančno poznal razmerje Rejca in njegove žene kakor je to pri piscu teh vrstic — ta je skoro gotovo pričakoval nekega nesrečnega konca. Slučaj Andreja Rejca naj bo pouk na zgoraj in zdolaj — na zgoraj glede ločljivosti „svetega zakona“ — na zdolaj glede preke potrebe izobrazbe glede ojačenja trdne volje in glede razbistrenja razuma. Naj ne bi bilo v naši Idriji nobenega podobnega slučaja več!

Rudarji — delavci! Dne 3. julija vsi na shod! Shod se vrši pri Barbara-čakalnici ob 9. uri popoldan Dnevni red shoda bo:

Rudarske razmere zadnjih dveh let.

Pravila Idrijske mladeniške „Zveze“ so potrjena. Mladine dolžnost je sedaj, da se do zadnjega vsa organizira.

Sodrugl, somišljeniki! V Idriji je še vse polno gostiln in traik, kjer ne najdete delavskih časopisov. Zahtevajte jih povsod, če ne, ne hodite v take lokale, kajti pijačo in tabak rabi največ delavec. Zato pa ima tudi pravico zahtevati, da se povsod podpira naše delavsko čtivo. Kdor ni z nami, mi nismo ž njim.

Občno konsumno društvo v Idriji se znamenito razvija — oddnedodne narašča blagovni promet. Dalo bi se pa še veliko več napraviti, če pomislimo, da je še par sto delavskih družin, ki niso včlanjenje v našem konsumnem društvu in ki jemlje svoje potrebščine v drugih prodajalnah. — Namen občnega konsumnega društva je vendar, da se delavstvo kot konsument gospodarsko osamosvoji, da postane na gospodarskem polju pomemben in odločilen faktor! — Tudi glede hranilnih vlog bi se moglo reči par besedi. „Občno konsumno društvo“ sprejemlje hranilne vloge, ki jih obreštuje prav tako kot v vseh drugih denarnih zavodih. Za varnost jamči z vsem svojim imetkom in članstvom. — Zadržnikom, ki že danes vrše vestno svojo dolžnost, toplo priporočamo agilno delo v prid razvoja!

Vabilo na veselico, ki jo priredi idrijska mladina na dan sv. Ahacija, to je 22. t. m. pri g. Moravcu v Idriji. Začetek točno ob pol 4. popoldne. Spored: Petje, šaljiva pošta in ples. Ta dan je rudarski praznik! Delavci-rudarji, posetite prirediteljev naše mladine. Zabava se Vam nudi boljša, kot kjersibodi drugje. Delavec se more veseliti edinole z delavci. Zato pa bo skrbela naša delavska mladina, da bo zabave dovolj.

Plesalo se bode na dveh plesiščih Vstopnima samo 30 vin. za osebo. Otroci prosti. Pridite vsi!

Ljudsko veselico priredi „Delavsko lovsko društvo“ v Idriji dne 19. t. m. pri g. Matevžu Moravcu. Začetek ob 4. uri popoldne. Vspored: prosta zabava. Vstopnina znaša 30 vinarjev za osebo.

Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v Idriji priredi dne 29. junija t. l. ob pol 4. uri popoldne na glavnem trgu v Idriji javno tombolo v društvene namene. Med dobitki, ki so različne vrste, se nahajata tudi prašič, šivalni stroj, stenska ura, žična posteljna podlaga i. t. d. Z ozirom na blagi namen, pričakujemo najobilnejše udeležbe vseh slojev prebivalstva.

Z Jesenic.

V nedeljo, 5. junija, se je zbralo nekaj jeseniških železničarskih kukavic v Mesarjevi restavraciji z namenom, da bi ustanovili menda neko narodno železničarsko organizacijo, kakor jo imajo v Trstu. Plakati so sicer naznanjali, da bo le shod, toda vedeli smo takoj, da za tem shodom tiči tudi ustanovitev. In nismo se motili. Ob 2. popoldan je prišel v omenjeno restavracijo g. Hochmühler iz Trsta in jel nekaj govoriti, kakor da bi ne bil shod, temveč le navaden prijateljski sestanek. Seveda so ga naši sodrugl takoj opozorili na izvolitev predsednika, kakor se po pravilih pri takem shodu mora voliti. Toda ta gospod je odgovoril, da je on sam predsednik, no in nazadnje je bil tudi sam cela „Narodna del. organizacija“, kajti večina, ki so še prej prišli zaradi njega na shod, so nazadnje pristopili v naš tabor. Vemo, da gosp. Hochmühlerja ne bo nikdar več veselilo priti na Jesenice kot predsednik in govornik ustanavljal take narodne neumnosti. S shodom torej ni bilo nič, pač pa bi svetovali sodrugom pri železnici, naj se raje pobrigajo malo bolj za svojo organizacijo, mesto da ustanavljajo neumne pipčarske klube, kjer se mesto vzajemnosti goji pijančevanje, mesto pametnih posvetovanj pa igranje in neumno govorjenje. Dosti je železničarjev na Gorenjskem, po večini so Slovenci, zato naj se tisto neumno nemškutarjenje tudi opusti, ker po pravici rečeno, jih je mnogo, ki dobro ne razumejo nemško, pa hočejo

biti Nemci. Nobeden pameten Nемеc pa ne bo zameril, če se organizacija vodi med Slovenci slovensko, kar bi tudi pomagalo k večji vzajemnosti med železničarji.

V seji bratovske skladnice z dne 4. junija, je bil sprejet predlog sođr. Ogrisa za zvišanje bolniške podpore po razredih. Predlogu je pritrdil tudi zastopnik tovarne. Napravi se šest razredov. Predlog stopi v veljavo z novim letom. Tako se je po zaslugi naših zastopnikov vendar nekaj napravilo, za kar bodo delavci gotovo hvaležni. Radovedni smo, kakšne predloge bo stavil Krivic, ki tako nesramno napada naše sodruge po „Laži Moči“. Poprej je vedno vpil in povdarjal, da je treba premembe pravil, sedaj ko je pa treba delati, pa molči. No, nekaj je pa naredil. Prosil je namreč za podporo neki vdovi Neži, ki sta ji crknila dva prašiča. Ta človek to-raj misli, da je bratovska skladnica za živino, ne pa za ljudi. — Upokojili so se trije stari delavci, namreč Rabič Mihael, ki je delal 33 let in dobi pokojnine 28 K na mesec. Čardaž se vpokoji po starih pravilih, in začasno se upokoji Markež I., ki je delal 33 let in dobi pokojnine tudi 28 K. Plačevalo, oziroma izplačevalo se bo takole „v ozir. „iz“ bolniške blagajne:

Razred	Dnevna plača	v bolniško blagajno	iz bolniške blagajne
I.	K 1— do 1·50	0·52	0·60 K
II.	K 1·50 do 2—	0·78	0·90 K
III.	K 2— do 3—	1·04	1·20 K
IV.	K 3— do 4—	1·56	1·80 K
V.	K 4— do 5—	2·08	2·40 K
VI.	K 5— in naprej	2·60	3— K

Vajenci so prideljeni v I. razred, delavke pa v II.

Kje so uradne ure župnika iz Kor. Bele? Z Javornika poroča naš sodrug: Dne 15. maja l. 1910. se mi je ponesrečil 9 mesecev star otrok tako, da je vsled dobljenih opeklin drugi dan umrl. Da je bila to le nesreča in ne malomarnost, mi bode gotovo tudi sodnija priznala.

Moja prva pot po tem žalostnem dogodku je bila, da sem postavno obvestil vse urade. Ko sem torej prišel na Koroško Belo in povpraševal, če je g. župnik doma, mi je odgovorila kuharica, da ne, in da naj grem zanj mežnarja vprašat. Seveda me je nekoliko razjezilo to letanje semtertja, vendar sem šel k cerkovniku, kjer se mi je povedalo, da je župnik v Vodičarjevi gostilni. Da bi svojo nalogo čimpreje opravil, sem se napolil v omenjeno gostilno, toda že med potjo me je župnik srečal. Utrujen vsled letanja in skrbi sem torej kar na cesti hotel temu gospodu naznaniti otrokovo smrt. Toda gorje meni! Kako je ta človek vpil nad menoj, da na cesti ni noben župni urad. Sram me je bilo, ljudje so se ustavljali in gledali, kaj imam z župnikom. Vprašam pa sedaj: Ali so uradne ure župnika iz Kor. Bele v Vodičarjevi gostilni; če so, ali bi ne mogle biti na ta način tudi na cesti. Dalje, ali nima pomočnika kaplana, ali bi ne mogel ta njega nadomestovati za slučaj odsotnosti. In slednjič, ali ne učite vedno ljubezni? Zakaj pa ne morete sami utrujenemu delavcu napraviti najmanjše usluge? Koliko sem pa še pozneje imel opraviti, predno se je otrok pokopal, skoraj ni govoriti. Župnik mi je nagajal, kolikor je mogel, vendar to bo tudi sad obrodilo, ker ljudje bodo čimdalje bolj spoznavali učitelje „krščanske ljubezni“.

Menda smo že enkrat poročali, da se na Savi pred cerkvijo zbira vedno polno mladih fantalinov, in da tam uganjajo take kravale, da je groza. Zadnji čas se pa to godi ravno vsak večer okrog 9. ure, ko imajo delavke iti iz čezurnega dela. Med te fantaline tudi ni sram vstopiti kakega odraslega, in potem, ko ženske pridejo iz tovarne, je vrišč, da je groza. Starejše je pač lahko sram teh korakov, mlajšim bi pa svetovali, naj se raje potom tega ali drugega društva organizirajo, saj na Jesenicah nam ne manjka poštene zabave.

Nekdo, ki je bil svoj čas v „Naši Moči“ napaden kot član načelstva brat. skladnice, češ, da je bil pijan in da se je tepel za časa, ko so bili tovarniški ognjegasci na Koroški Beli, — rad plača precejšnjo vsoto temu, ki more to dokazati. Priporočamo novemu odboru J. S. Z., naj pazi na svoje odbornike da ne bodo takih škandalov delali, kot ga je pred kratkim neki odbornik napravil, ko je v pijanosti svojo ženo,

svete bukvice in rožni venec iz hiše zmetal. Ne pometajte pred tujim pragom, ko je doma dovolj dela!

K seji bratovske skladnice imamo še omeniti, da se bo povišala tudi pogrebna, in sicer se bo dobilo najmanj 40 K, največ pa 100 K.

Kako je „Naša Moč“ uganko rešila, katero je stavil zadnji „Naprej“, namreč kako je to mogoče, da gre v „ajmohtarski“ dom enkrat tisoč ljudij, drugo pa samo dvesto, pa je vseeno vedno nabasano polno? Priporočamo našim sodrugom, da preberejo to neumnost. Svetujemo pa klerikalcem, da kadar jih bode prišlo na kak shod samo 50, da se takrat vležejo in dvorana bo zopet natlačeno polna.

S Štajerskega.

Iz Hrastnika — v Zagorje ob Savi. Nedavno sem v čas. „Napreju“ objavil izjavo, v kateri sem se čudil vestem, ki so mi prišle iz Zagorja: češ, da me dolži sodrug Mihael Čobal, da pišem članke in notice zoper njegovo osebo v „Slov. Narod“. Sodr. M. Čobal pa mi je te dni osebno zatrdil, da ni res, da bi me on kedaj smatral za dopisnika „Slov. Naroda“, zlasti ne z ozirom na znane napade; če ga je morebiti kdo tako razumel, ga je krivo razumel. Vsled tegaseve rade volje preklicujem znano svojo izjavo in vsa izvajanja, ki sem jih v nji zapisal, ker nimam povoda drugim več verjeti kot sodr. M. Čobalu.

V Hrastniku, 3. junija 1910.

Karol Malovrh.

Op. uredništva. Tudi mi se z veseljem pridružujemo temu pojasnilu, ker je ž njim poravnana neprijeten nesporazum

Hrastnik. (Sprejem škofa.) Da ni naš okraj tako klerikalen, kakor je bil morda pred nekaj leti, priča dejstvo, kako hladno je bil te dni škof sprejet v Hrastniku. Med tem ko je občinski odbor v Trbovljah sklenil darovati 200 kron za sprejem škofa da so napravljali slavoloke, postavljali mlaje, razobešali trobojnice, in so svobodomislec in narodnjaki skakali okoli slavolokov, da počaste g. škofa, načelnika gg. Benkovičev in Korošcev, nisi v Hrastniku nikjer videl nikakšnih zastav, nikakršnih slavolokov. Gotovo si je škof mislil: „o ti „zapeljano“ ljudstvo“. Da, da, ljudstvo se je iz nezavednosti

zbudilo! Ve, da je v škofi: poglavar cerkve bojujoče!

Hrastnik. V nedeljo, dne 12. t. m. se je vršil shod steklarjev ob dobri udeležbi. Poročal je državni poslanec Ausobsky iz Gradca o temi „državni zbor in meščanske stranke“. Govornik je v izbranih besedah ožigosal postopanje meščanskih strank, ki se brigajo veliko bolj zato, kakšne tablice so na hišah, kakor pa za pereča delavska vprašanja o biti ali ne biti. Govornik je žel burno odobravanje. Po shodu je pa pristopilo 10 steklarjev k abst. društvu. Mi pozdravljamo z veseljem ta korak. Želimo, da bi jih tudi drugi delavci posnemali. Proti alkoholu je potreba v Hrastniku res temeljito nastopiti. Vse drugače bi bilo, če bi se naši delavci — tako steklarji in kemični delavci, kakor rudarji — ne zastrupljali toliko z alkoholom. Abstinénčno gibanje je za naše kraje prepotrebno!

Hrastnik. Še ni dolgo tega, kar smo poročali o nesreči v našem rovu. A že zopet moramo poročati ne samo o eni, temveč o treh težkih nezgodah. Dne 1. t. m. se je ponesrečil rudar Feliks Bastič pri neki razstrelbi, ko mu je odleteli kamen nogo zdrobil. Druga nesreča se je zgodila dne 7. t. m. zjutraj. Ponesrečil se je rudar Sterban. Sterban je spravljal les izpod predora. Ko prileti drugi kos lesa, ga zadene, tako da mu je baje zlomilo rebro, poškodovalo hrbet in trebuh. Isti večer si je pa zlomil rudar Podstudenšek nogo. Padel je v neki predor. Družba lahko vidi, da rudarji niso leni in pa kako opravičene so bile njih zadnje zahteve. Ali ni že skrajni čas, da se tudi rudarje zavaruje proti nezgodam?

Rudarji, pozor! Od sedaj naprej se vršijo diskusije vsako soboto ob 4. uri popoldan v gostilni gospoda Franca Eržena. Sodrugi, dolžnost vaša je, da se udeležujete teh diskuzij.

Naša konsumna organizacija prav lepo napreduje, tako da bomo Hrastničani tudi kmalu lahko ponosni na doslej izvršeno delo. Promet „Kons. društva rudarjev“ se veča oddnedodne. Novi člani pristopajo ter s tem utrjujejo delavske pozicije v Hrastniku. Dela pa je seve še veliko, ker je še veliko rudarjev, ki niso pri nas. Pa tudi steklarji in delavci iz kemiške tovarne se bodo morali bolj osamosvojiti!

Čitajmo! Hrastniškemu delavstvu prav toplo priporočamo, naj se vsi naročijo na naš list.

Tudi „Rdeči Prapor“ bi moral biti stalen gost na mizah delavskih družin v Hrastniku. „Rudar“ je doma pri strokovno organiziranih. — Dobro in prav bi bilo, naj bi se vsi hrastniški rudarji organizirali v „Uniji“. Delavci, razmišljajte o tem! — „Delavska tiskovna družba“ je izdala že precej lepih brošur, ki bi morale biti v posesti vsakega razumnega delavca. V Hrastniku jih preskrbi vsakemu sodr. Karol Malovrh!

Trbovlje Pri nas je žalostno znamenje med našim delavstvom, da se premalo zanima za čitanje. Imamo „Naprej“, ki bi moral biti v vsaki delavčevi hiši, imamo „Rdeči Prapor“, ki kot glavno glasilo soc.-dem. delavske stranke bi moral biti v rokah vsaj vseh tistih, ki gospodarsko lahko pogreše 90 vin. na mesec, „Rudar“ pa je glasilo vseh rudarjev; delavci-rudarji, v roke delavske časopise, bistrite svoj um, saj vidite, kako dela kapitalistična družba z delavcem - proletarcem!

Zbogom, cerkev!

Francoski duhovnik Dobry, bivši generalni tajnik cerkvenih zborov v Reimsu in Bourgesu, bivši glavni urednik katoliškega dnevnika „Le Pouple Français“ in voditelj časopisa „La Vie Catholique“, je izstopil iz cerkve.

Med neduhovniki je izstop iz cerkve že nekaj navadnega, da se o tem ne vodijo več računi. Izstop duhovnika, ki je bil med voditelji katoliškega gibanja, pa le ni vsakdanja reč. Če se pomisli, kako močno vpliva dolgoletna klerikalna vzgoja v mladinskih zavodih in semeniščih, kako zna cerkev svoje aktivne člane navezati nase, tedaj se bo razumelo, da morajo biti razlogi že tako tehtni, če sklene mož, ki je že davno prekoračil prag prvih svojih let, pokazati cerkvi hrbet. Razlogi abbé Dabrya res niso bili malenkostni.

Mož se je bavil z znanstvenimi vprašanji in je bil tako „predrzen“, da je iskal v znanosti nepristranske odgovore na svoja vprašanja. Vrhutega je bilo njegovo prepričanje demokratično in mislil je, da je to v katoliški cerkvi mogoče. Toda ko so cerkveni gospodarji opazili, kako in kaj, so ga začeli preganjati in so ga mučili tako, da je nazadnje sklenil, otresti prah s čevljev.

Svoj izstop iz cerkve opravičuje z javnim pismom, v katerem pravi:

„Vse v cerkvi je protide demokratično. Njena sedanja oblika, njene metode, njene šege, njeno stališče v vprašanih sedanjosti. Njena sedanja oblika: Zveza, ki se je začela s tem, da bi uresničila bratstvo med svojimi člani in napravila vso posest skupno, je dospela do popolnega vsesanja vsake individualnosti, do kristaliziranja vsake misli, vsake volje, vsake pravice v eni edini osebi, v osebi papeža, tistega papeža, ki je dandanes vsa cerkev, ki hrani vse resnice, ki združuje v sebi vso moč in ki bi ga radi družbi vsilili kot kakega Minotavra. Njene metode, v katerih je vse samo lastna sila in se izraža v praznih izrekih, soglašanje je celo na polju morale le umetno napravljeno, tako da se mora vsa sestava ob prvi težavi porušiti. Njene šege, ki so le žoltavi ostanki monarhističnih dob in ki dovoljuje cerkvi to, kar diha luksuz in blagostanje in oddaljujejo njenega duha in njene simpatije od onega delovanja, ki ga zahteva naša doba. Končno njeno stališče v vprašanih sedanjosti, kjer nikoli ne zamudi, postavljati se po soglasnem sklepu njenih organov na stran najsramotnejše reakcije in nadzorništva.

Cerkev, kakršna obstoja danes in kakor deluje, ima izraziti značaj tujega telesa v današnji družbi, škodljivega elementa, ki se mora po zakonu živih organizmov izgnati.“

Razume se, da je vsa črna armada zakričala, ko je izšlo to pismo. Zdaj seveda ne bodo pustili dobre dlake na njem. Ampak izstop resnega moža iz cerkve bo vendar zdramil marsikatero možgane, da bodo začeli nekoliko razmišljati, kakšna je razlika med besedami in dejanji sedanje cerkve. In tuptam se bodo vendar našli nekateri, ki bodo izpoznali, da je krščanstvo v skoraj 2000 letih popolnoma izpodbilo svoj nekdanji značaj, da je sedanja cerkev velikanska kapitalistična organizacija in da je njena glavna naloga, biti duševna žandarmerija za varovanje kapitalizma.

Zagrebski
Franck

..... kot tovarniško znamenje

priporočujemo kot priznano **najboljši** pridatek za kavo!

31. Zagan 7. 1934, 1. 107

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepelni, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

Edinole pri:

12-12

FR. STUPICA

v Ljubljani * Mar. Terezije cesta števil. 1 :: Valvazorjev trg števil. 6

in zakaj? Zato, ker so dotični stroji iz najboljših tovarn sveta, najboljše sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obračajte se na mojo tvrdko pri nakupu stavbenih potrebščin, portland-cementa, traverz, železniških šin in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic.

„Jurjevo čistilo“ je danes specialiteta vs h kremen, ostane vedno s eža, torej se ne posuši, daje najlepši in najhitrejši blesk, se dobiva povsod in ina ljubljanski grad kot varstveno znamenje.

Vsak kdor varuje svoje čevlje, rabi edino

„Jurjevo čistilo“

ki je v svoji dobroti nedosegljivo.

V vedni uporabi napravi usnje zelo mehko.

Edina izdelovateljca:

Kregar & Seljak - Ljubljana.

3

zlati nauki!

I.

Kdor s „FLORIAN-om“ se krepča,
Zmeraj dober tek ima!

II.

Če želodec godrnjá,
PIJ „FLORIAN-a“, pa nehá!

III.

Ni otožen, ni bolan,
Ta, ki vžlva

Postavno varovano.

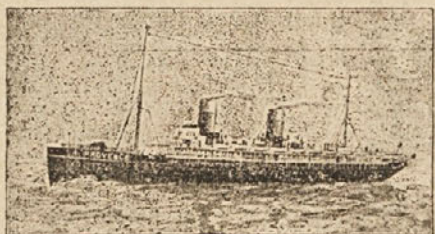
Najnižje cene. Največji izbor.

Skrbno izdelovanje

Precbleke. Popravila

L. MIKUSCH.

tovarna dežnikov,
Ljubljana, Mesni trg 15.

Samo 6 dni!

Ed. Šmarda

potovalna pisarna
v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 18.

Francoska linija Havre-
New-York **samo 6 dni!**

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana
Prešernove ulice šte. 9

priporočata v največji izbi po najnižjih cenah

obleke za gopode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za
gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.

Kmečko - delavska gospodarska zadruga

Dobravlje :: p. Sv. Križ, Goriško :: Dobravlje

Priporoča svojo

bogato zalogo izbornih vin.

V Ljubljani ima zalogo v Vodmatu „pri Mraku“. Po
cenah je vprašati v prodajalni Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico, Vodmat, Bohoričeva ulica.

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: «Tri jelke». — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Anton Bajec

24-11

== umetni in trgovski vrtnar ==
v Ljubljani :: Pod frančo.

Cvetlični salci izdeluje šopke, vence s trakovi.

Vrtnarija na Karlovski cesti 2.

: Zunanja naročila točna.

Ceno češko posteljno perje!
5 kg. novega oskubenega K 9.60
holjse K 12.—, belo, mehko oskubljeno K 18.— do K 24.—, snežno-belo, oskubljeno K 30.— do K 35.— Pošilja franko po povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj, če se povrneje poštni stroški.

Benedikt Sachsel, Lobes 860 pri Plzinju, Češko

Dragotin Puc

tapetniški in preprogarski mojster

Ljubljana :: Marije Terezije cesta 16.

Edina

**KOLINSKA
KAVINA
PRIMES**

ZNAMKA TOVARNE

je

najokusnejši

in edino

pristni domači izdelek